

Het brein als medicijn

Beroepsgericht schrijven

Hogeschool van Amsterdam

Verpleegkunde

Fenneken Plaat

Klas: DG_LV13 1E2

Opdracht: 1513SLBSOP

Docent: Cees Salentijn

Examinator: Anouk Verburg

Studentennummer:

500683016

Datum: 20-03-2014

Aantal woorden: 1106

Introductie

Het placebo effect in de notendop: Geef iemand een pilletje zonder werkende bestanddelen, vertel erbij dat het een effectief medicijn is en de persoon word beter. Patiënten worden beter zonder dat daar een medisch technische verklaring voor is.

Mijn zoekvraag voor dit onderzoek is: 'Als een placebo in een aantal gevallen goed werkt, waarom maken artsen daar dan niet meer gebruik van?'

Ik ben op zoek naar het ethische dilemma wat achter het placebo effect zit. Ik ga dit onderzoeken door me allereerst in het placebo effect zelf te verdiepen. Hoe werkt het precies en is het effect in de hersenen aangetoond? Daarna ben ik van plan om te onderzoeken wat het grootste bezwaar is voor artsen om placebo's voor te schrijven. Wat is het dat hen tegen houdt?

Methoden sectie

Ik ben op het idee gekomen voor dit artikel toen ik een artikel in het tijdschrift "Nursing" las. Nursing is een vakblad voor verpleegkundigen en hierdoor een betrouwbare bron voor mijn onderzoek. Het artikel heet 'de kracht van de verachting'.

Na het artikel in de Nursing was mijn tweede stap was om de zoekwoorden 'placebo' en 'medicijnen' in te voeren bij google. Als eerste krijg ik een Wikipedia pagina over het placebo effect. Ik vond Wikipedia echter geen betrouwbare site voor mijn onderzoek, omdat het niet bekend is wie de auteur is en of diegene een medische expert is.

Het tweede resultaat was een uitzending van het ntr- vpro programma Labyrint. Het tweede onderwerp ging over de werking van placebo medicijnen. Een neurofysioloog genaamd Fabrizio Benedetti kwam aan het woord. Hij doet veel onderzoek naar het effect van placebo medicijnen en was de eerste wetenschapper die de werking in de hersenen aantoonbaar kon maken. Daarnaast hoorde ik Andrea Evers, klinisch psycholoog aan de Radboud universiteit Nijmegen. Zij heeft onderzoek gedaan naar het nocebo effect, de tegenhanger van het placebo effect. Als laatste spreekt Jozien Bensing, gezondheidspsycholoog aan de universiteit Utrecht.

Dit alles hielp me het begrip placebo beter te begrijpen en was daarom behulpzaam voor mijn onderzoek, maar ik wilde meer informatie over het ethische dilemma achter placebo medicijnen.

Hierna ben ik gaan zoeken op pubmed met de zoektermen 'ethic' 'dilemma' 'placebo'. Het eerste artikel wat ik vond was genaamd 'Ethical conflicts in placebo treatment'. Helaas kon ik dit document niet openen.

Het tweede artikel heet 'The moral case for the clinical placebo' door Dr Pesach Lichtenberg en was erg interessant en behulpzaam voor mijn onderzoek.

Als laatste heb ik de Nederlandse artseneed opgezocht. Ik heb deze gedownload op de site van het KNMG (Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunde). Ik heb de passage opgezocht over het recht op informatie van de patiënt.

Resultaten

Het tv programma Labyrint heeft vooral geholpen om het product beter te begrijpen. Het was eigenlijk een betoog voor het gebruik van placebo's. Het werd me alleen steeds meer een raadsel waarom artsen niet meer gebruik maken van het effect. 'Als artsen bewuster om zouden gaan met het placebo effect zouden de patiënten daar veel baat bij kunnen hebben. (...) Een patiënt heeft geen last van de onderliggende ziekte, maar van de symptomen daarvan en daar zou placebo goed tegen kunnen werken.' (1) Ook bewees neurofysioloog Fabrizio Benedetti de werking in de hersenen, wat ook interessant is voor mijn onderzoek.(1)

Wat artsen tegen houd om het meer te gebruiken heb ik er echter niet uit kunnen halen.

Uit het artikel in Nursing heb ik geleerd dat placebo's op dit moment vooral worden gebruikt in onderzoek naar nieuwe geneesmiddelen. 'Omdat elk medicijn enig placebo effect heeft, is het belangrijkste doel tijdens zo'n onderzoek te bewijzen dat het effect van het echte geneesmiddel het nepsignificant overstijgt. Pas dan mag een medicijn als werkzaam worden aangemerkt.'(3)

Over het gebruik van een placebo als op zichzelf staand medicijn word het volgende gezegd;

'Sommige artsen vinden dat het gerechtvaardigd is een placebo te gebruiken in die gevallen waarin een sterk placebo effect bewezen is. De meeste huldigen echter het standpunt dat een arts moet uitleggen welke behandeling en medicijn hij voorschrijft. Maar als een arts zegt dat hij een placebo geeft, schiet het zijn doel voorbij. Als hij het niet zegt en de patiënt komt er later achter, zal het vertrouwen afnemen en is de kans aanwezig dat de klachten terug komen.'(3)

Dit citaat geeft heel goed weer wat het ethische dilemma is wat achter het placebo effect schuilt. in de Nederlandse artseneed (4) staat dat patiënten het recht op goede voorlichting hebben. Een placebo geven is hier feitelijk dus mee in strijd.

Het artikel 'The moral case for the clinical placebo' door Dr Pesach Lichtenberg was erg interessant. Ik merkte dat het artikel vooral een betoog voor het gebruik van de placebo als medicijn was. Het ethische dilemma wat ik zojuist heb uitgelegd aan de hand van het artikel in de Nursing, werd stap voor stap onderuit gehaald.

'In light of our definitions of lying and deception, the legitimacy of several forms of placebo treatment depends in part on the mindset of the physician. If the physician truly believes in the therapeutic effect of the placebo then she holds her statement above to be true. As a result, this form of placebo treatment cannot be considered lying.' (3)

Discussie

Het artikel uit de Nursing geeft uiteindelijk het beste antwoord op mijn zoekvraag: 'Als een placebo in een aantal gevallen goed werkt, waarom maken artsen daar dan niet meer gebruik van?'

Artsen hebben feitelijk moeite met het liegen tegen hun patiënten. Toch denk ik dat dit komt omdat er misschien te weinig over bekend is bij artsen. Het artikel van dokter Lichtenberg (3) haalt namelijk moeiteloos ieder argument over liegen tegen patiënten onderuit. Een goed argument tegen het gebruik van placebo medicijnen heb ik niet kunnen vinden.

Zelf ben ik van mening dat een arts een placebo mag gebruiken, zolang het op de goede manier gebeurt. Een placebo verzacht pijn of verminderd moeheid maar kan niet een tumor oplossen of een bacterie verslaan. Bij patiënten met vage klachten kan het echter heel goed werken. Het doel is uiteindelijk dat mensen van hun klachten afkomen, dus waarom niet?

Zoals Jozien Bensing zei; Een patiënt heeft geen last van de onderliggende ziekte, maar van de symptomen daarvan en daar zou placebo goed tegen kunnen werken.

Uit onderzoek blijkt ook dat de werking in de hersenen aantoonbaar is (2).

Op de website van mens en gezondheid heb ik gelezen dat placebo's zo'n 1000 keer per jaar voorgeschreven worden. Ik twijfel echter aan de betrouwbaarheid van deze bron en heb hem dus niet opgenomen in mijn bronvermelding. Het werkelijke aantal is waarschijnlijk moeilijk te achterhalen.

Bronnen

1. VPRO – NTR, Labyrith, Medicijnen, Placebo en bijwerkingen, 18 januari 2012
<http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1234632> (vanaf 11:30)
2. Heiligers R, De kracht van de verwachting, Nursing, september 2012, jaargang 18, nummer 9, 8 - 9
3. Lichtenberg P, 'The moral case for the clinical placebo' , 8 juni 2013
<http://jme.bmj.com/content/early/2013/06/07/medethics-2012-101314.long>
4. Nederlandse Artseneed, KNGM (Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunde) Herziende versie 27 augustus 2003
<http://knmg.artsennet.nl/Publicaties/KNMGpublicatie/Nederlandse-artseneed-inclusief-Eed-van-Hippocrates-Verklaring-van-Geneve-2004.htm>